

การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตาม
แนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑล
ยูนนานและกวางสี¹

An Interlanguage Pragmatic Study of the Speech act of Disagreement by
Chinese Learners of Thai: A Case Study of Chinese Students from Yunnan
and Guangxi Provinces

รดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล²

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง³

Received 22 November 2019

Revised 26 January 2020

Published 11 February 2020

บทคัดย่อ

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในกรณีของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนและโครงการวิจัยนำร่องแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมักแสดงความเห็นแย้งคู่สนทนาในบริบทที่ชาวไทยเลือกไม่แสดงวัจนกรรม งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดเต็มเต็มบทสนทนาผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนกลุ่มละ 100 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ พร้อมทั้งวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะแสดงความเห็นแย้งมากกว่าไม่แสดงวัจนกรรม ซึ่งต่างกับผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อตัดสินใจแสดงความเห็นแย้ง ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี ได้รับทุนโครงการสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2561-2562.

² หน่วยงานผู้แต่ง: หลักสูตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/หน่วยปฏิบัติการวิจัย “ไทยวิทยรศน์” เพื่อการศึกษาภาษา วรรณคดี และคติชนไทย

³ หน่วยงานผู้แต่ง: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/หน่วยปฏิบัติการวิจัย “ไทยวิทยรศน์” เพื่อการศึกษาภาษา วรรณคดี และคติชนไทย.

สังคมบริบทสูงและการให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของกลยุทธ์ที่ใช้พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลยุทธ์ตรงใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย แต่ใช้กลยุทธ์อ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและใช้กลยุทธ์เสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ ได้แก่ การใช้คำว่า “ต้อง” การใช้คำว่า “ไม่ได้” และการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ ซึ่งมีผลต่อเจตนาและความเหมาะสมในการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่มักเป็นผลจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

คำสำคัญ: วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง, วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา, ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน, กลยุทธ์ทางภาษา, การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

The speech act of disagreement is one of the significant topics for the case of Chinese learners of Thai. According to a classroom observation and a pilot study, Chinese learners of Thai tend to express disagreement in the contexts where native speakers of Thai prefer not to show their different opinions. This study is conducted from the perspective of interlanguage pragmatics using DCT for data collecting. The participants are 100 Chinese learners of Thai, 100 native speakers of Thai, and 100 native speakers of Chinese. The linguistic strategies adopted by the participants are categorized and compared between two groups of the informants using statistical methods. The result reveals that Chinese learners of Thai prefer expressing disagreement in most of the cases which is significantly different from native speakers of Thai. However, when both groups decide to show disagreement, they prefer indirect strategies to direct ones. This linguistic behaviors seems to be somewhat related to the characteristics of high-context culture. Based on statistic results, Chinese learners of Thai use direct strategies as frequently as native speakers of Thai. However, they use indirect strategies less often and supportive strategies more often when compared to native speakers of Thai. It is hypothesized that this might be the result of language proficiency. It is also found that some pragmatic transfers might cause misunderstanding in intercultural communication including the use of /wɔŋ²/ and /maj²daj²/ and the inappropriate use of status final particles by Chinese learners of Thai.

Keywords: Speech act of disagreement; Interlanguage pragmatics; Chinese learners of Thai; Linguistic strategies; Pragmatic transfer

1. บทนำ

ในปัจจุบัน ภาษาไทยมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและเป็นหนึ่งในภาษาที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจศึกษา โดยเฉพาะชาวจีนซึ่งเป็นผู้เรียนชาวต่างชาติกลุ่มใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่ง ความนิยมในการศึกษาภาษาไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติส่งผลให้งานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากความรู้ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารได้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์และส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์เป็นไปอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนยังคงมีจำนวนน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน โดยใช้แนวทางการศึกษาที่เรียกว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (Interlanguage pragmatics) ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ศึกษาการรับและใช้ภาษาของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Kasper & Blum-Kulka, 1993 p. 3)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเนื่องจากเป็นวัจนกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปในชีวิตประจำวัน แต่ในบางสังคมกลับมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น สังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง (Klausner, 1976, p. 255) รวมทั้งสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับความปรองดองในสังคมและมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (Kirkbride et al., 1991, p. 367) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของเหลียงและหานพบว่าในมุมมองของชาวจีน การแสดงความเห็นแย้งอาจารย์เป็นการแสดงความเคารพและรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง (Liang & Han, 2005) นอกจากนี้งานวิจัยของจู่ยังพบว่าชาวจีนนิยมแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักและมองว่าการใช้ภาษาเช่นนั้นช่วยรักษาหน้าและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ (Zhu, 2014) สอดคล้องกับผลการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนและผลจากโครงการวิจัยนำร่องที่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมักแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา โดยศึกษาผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี เนื่องจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนส่วนใหญ่มาจากสองมณฑลนี้เป็นหลัก ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้น่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างชาวไทยและชาวจีนมากขึ้น รวมทั้งเป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียนชาวจีนต่อไป

2. ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง

2.1 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา คือ “การศึกษาความเข้าใจและการผลิตอันตรภาษาของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียนตามแนวทางการศึกษาอันตรภาษาที่เสนอโดยเซลลิงเกอร์ (Selinker, 1972) เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างไร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้อันตรภาษาบางประการของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่” (Kasper & Blum-Kulka, 1993, p. 12)

แนวคิดหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา คือ การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer) หรือ “อิทธิพลของความรู้ทางภาษาหรือวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาที่สองที่มีผลต่อความเข้าใจ การผลิตภาษา และการเรียนรู้เกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาที่สอง” (Kasper, 1992, p. 5) โดยอาจแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ แบ่งตามลักษณะการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และแบ่งตามผลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มีต่อภาษาที่สอง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประเภทและนิยามของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

เกณฑ์การแบ่ง	ประเภทและนิยามของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์
ลักษณะการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์	การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic transfer) คือ การที่ผู้เรียนถ่ายโอนกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงวัจนกรรมในภาษาแม่มาใช้ในภาษาที่สอง โดยที่ถ้อยคำเหล่านั้นมีลักษณะทางไวยากรณ์และความหมายเทียบเท่ากับถ้อยคำในภาษาที่สอง แต่มีพลังวัจนปฏิบัติ (pragmatic force) ต่างกันเนื่องจากการตีความที่ต่างกัน (Thomas, 1983, p. 101)
	การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic transfer) คือ การที่ผู้เรียนถ่ายโอนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ภาษาในภาษาแม่มาใช้ในภาษาที่สอง ทั้งในด้านการเลือกที่จะแสดงวัจนกรรม ความถี่ในการแสดงวัจนกรรม และระดับความเคารพที่ใช้ (Olshtain & Copen, 1989, p. 61)
ผลต่อภาษาที่สอง	การถ่ายโอนทางบวก (positive transfer) คือ การที่พฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และความรู้อื่น ๆ ในภาษาแม่และภาษาที่สองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Kasper, 1992, p. 11-12)
	การถ่ายโอนทางลบ (negative transfer) คือ การที่อิทธิพลของความสามารถทางวัจนปฏิบัติในภาษาแม่ซึ่งแตกต่างจากภาษาที่สองส่งผลต่อการรับและใช้ภาษาที่สองของผู้พูด (Kasper, 1992, p. 12-15)

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สองเป็นหัวข้อหนึ่งที่ได้รับคามสนใจ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีผลต่อการแสดงวัจนกรรม กล่าวคือ ผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมจะแสดงวัจนกรรมต่างกัน เช่น ชาวจีนนิยมหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งมากกว่าชาว

อเมริกัน (Chen, 2006) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงพบว่าผู้เรียนภาษาที่สองมักแสดงความเห็นแย้งต่างจากเจ้าของภาษาเป้าหมาย เนื่องจากถ่ายโอนลักษณะบางประการมาจากภาษาแม่ของตนและบางครั้งอาจไม่เหมาะสมตามมุมมองของเจ้าของภาษาเป้าหมาย

งานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบทั้งหมด 5 เรื่อง โดยเป็นการศึกษาข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน” ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาไทยชาวอเมริกันและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความรู้ทางวจนปฏิบัติศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสื่อสารและการขาดความรู้ทางวจนปฏิบัติศาสตร์ในภาษาเป้าหมายอาจก่อให้เกิดปัญหาในการสนทนาและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ (จินดารัตน์ ธรรมรงุฑย์, 2553) งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง คือ งานวิจัยเรื่อง “ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาไทยสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินยูนนานประเทศจีน” ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผลการศึกษาพบว่าข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ การใช้คำนามและคำสรรพนามไม่ถูกต้องเหมาะสม การใช้ลักษณะประโยคแบบภาษาแม่ การใช้คำผิดความหมาย และการใช้คำผิดระดับและผิดกาลเทศะ (ณัฐณภรณ์ เดชราช, 2562)

นอกจากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว งานวิจัยอีก 3 เรื่องเป็นงานที่ศึกษาการแสดงวจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ประกอบด้วยการศึกษาวจนกรรมการขอร้องของผู้เรียนภาษาไทยชาวพม่า (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) การศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลี (ยางวอน ฮยอน, 2559) และการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีและชาวไทยในบริบทธุรกิจ (ยางวอน ฮยอน, 2560) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาของผู้เรียนมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย ลักษณะที่เหมือนกับผู้พูดภาษาไทย เช่น การที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าเป็นความเห็นส่วนบุคคลในการแสดงความเห็นแย้ง จัดเป็นการถ่ายโอนทางบวกที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการสนทนา ส่วนลักษณะที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย เช่น การที่ผู้เรียนชาวพม่ามักใช้คำสั้นและใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีน้อยกว่าผู้พูดชาวไทย ส่งผลให้ชาวไทยมองว่าชาวพม่าเป็นคนตรงไปตรงมา พูดห้วน และไม่มีเหตุผล รวมทั้งการที่ผู้เรียนชาวเกาหลีนิยมใช้ประโยคคำสั่งเพื่อทวงถามสิ่งที่ตกลงจะกระทำ ต่างจากชาวไทยที่นิยมใช้กลวิธีการเสนอความช่วยเหลือให้ผู้ฟัง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่างานวิจัยตามแนวทางนี้ยังคงมีค่อนข้างน้อย โดยประเด็นที่ได้รับความสนใจส่วนใหญ่ คือ การแสดงวจนกรรมของผู้เรียน โดยเฉพาะวจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟัง ซึ่งเป็น

วัฒนธรรมที่ท้าทายผู้เรียนภาษาที่สองที่ต้องอาศัยความรู้ทั้งทางไวยากรณ์เพื่อให้สื่อสารได้เข้าใจและอาศัยความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อให้อ่านได้อย่างเหมาะสม

2.2 วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้ง

วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง “การใช้ถ้อยคำหรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำก่อนหน้า” (ปรับจาก Kakava, 1993) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการกระทำที่สัมพันธ์กับการกระทำก่อนหน้าและการกระทำที่ตามมา (Sornig, 1977, p. 363; Rees-Miller, 2000, p. 1088) เป็นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา (Leech, 1983; Pomerantz, 1984) ถือเป็นวัฒนธรรมที่คุกคามหน้าผู้ฟัง (Brown & Levinson, 1987, p. 66) แต่ในบางสังคมอาจเป็นการกระทำที่ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ เช่น ในสังคมกรีกที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งช่วยสร้างความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวกรีกจึงมักแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา (Tannen & Kakava, 1992)

สำหรับสังคมไทย เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ชาวไทยมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า เนื่องจากสมาชิกในสังคมให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่นเป็นหลักและไม่ต้องการให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน (Klausner, 1976, p. 255) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าผู้พูดชาวไทยนิยมแสดงความเห็นแย้งแบบอ้อม โดยการใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เพื่อแสดงความสุภาพและลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; สิริทิธรรม อ่องวุฒิวินัย, 2558)

ส่วนสังคมจีนซึ่งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ (Kirkbride et al., 1991, p. 367) มักมองว่าการโต้แย้งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวายและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรง แต่หากจำเป็นต้องเผชิญหน้า ชาวจีนก็จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมเพื่อรักษาความกลมเกลียวในสังคม (Bond, 1992, p. 65) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งกลับพบว่าในมุมมองของชาวจีน การแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่มีผลในด้านบวกและไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง เช่น งานวิจัยของกัวที่พบว่า การโต้แย้งในกลุ่มเพื่อนสนิทอาจใช้เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในกลุ่มได้ (Kuo, 1991) นอกจากนี้ยังพบว่าชาวจีนนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมาและมองว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมและยอมรับได้ในบางบริบท (Zhu, 2014) เป็นต้น

ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคมจีนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยม (Yu et al., 2016, p. 313) ประกอบกับอิทธิพลของการปฏิวัติวัฒนธรรม (Kádár & Pan, 2011, p. 132) และอิทธิพลของโลกตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางในช่วงการปฏิรูปสังคม (Ralston et al., 1999, p. 12) รวมถึงผลจากนโยบายลูกคนเดียวที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกิดในยุคดังกล่าวมีความเป็นปัจเจกมากขึ้นอีกด้วย (Pan & Kádár, 2011, p. 124)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ขอบเขตของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่ม คือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนซึ่งเป็นผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกว่างซี 100 คน และผู้พูดภาษาไทย 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นนักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 19-22 ปี ทั้งนี้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะต้องเรียนภาษาไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี เนื่องจากผู้เรียนที่เรียนภาษาที่สองมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีจะอยู่ในขั้นที่เรียกว่า “Speech Emergence” ซึ่งเป็นระยะที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาที่สองและสื่อสารด้วยประโยคพื้นฐานได้ (Krashen & Terrell, 1983) นอกจากนี้ ผู้เรียนจะต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้ว 1 เดือนขึ้นไป เนื่องจากต้องการให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาไทยมาบ้างแล้ว

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนโดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในสถานศึกษาจำนวน 5 สถานการณ์ โดยคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาชาวไทยที่เคยปฏิสัมพันธ์กับชาวจีนจำนวน 3 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนจำนวน 6 ชั่วโมง และสำรวจจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นอีกส่วนหนึ่ง (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; วันวิสาข์ กุลภักทรนิรันดร์, 2549; Kreutel, 2007) สถานการณ์การแสดงความคิดเห็นในงานวิจัยชิ้นนี้ ประกอบด้วย การแสดงความคิดเห็นหัวข้อรายงานที่เพื่อนและอาจารย์เสนอ การแสดงความคิดเห็นสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนและอาจารย์เสนอ และการแสดงความคิดเห็นความคิดเห็นของเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูล ผู้ตอบแบบสอบถามมีเวลาในการทำแบบสอบถามประมาณ 20 นาที

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งได้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลที่เป็นการแสดงวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง ได้แก่ ถ้อยคำที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการกล่าวในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง และข้อมูลที่ไม่ใช่การแสดงวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง ได้แก่ การเลือกที่จะนิ่งเฉยหรือเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นเมื่อ

ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง โดยกำหนดขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นแย้งตามนิยามของกากาวา (Kakava, 1993, p. 36)

2) สำหรับข้อมูลที่เป็นการแสดงวัจนกรรม ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้มาแบ่งเป็นถ้อยคำตามนิยามของเฮิร์ดฟอร์ดและเฮียสลีย์ (Hurford & Heasley, 1983, p 16) โดยใช้เวลาวัจนวรรคประกอบกับความสมบูรณ์ของเนื้อความเป็นเกณฑ์ เช่น “เคยไปแล้ว ลองไปจังหวัดระนองดีมัย” สามารถแบ่งได้ 2 ถ้อยคำ คือ “เคยไปแล้ว” และ “ลองไปจังหวัดระนองดีมัย”

3) นำถ้อยคำที่ได้มาจำแนกเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง โดยพิจารณาจากรูปภาษา เนื้อความ แนวทางจากงานวิจัยที่มีมาก่อน (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558) และแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ เฟรเซอร์ (Fraser, 1980) ลีช (Leech, 1983) บราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1987) และกู (Gu, 1990)

4) นับความถี่ของการปรากฏและวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากรูปภาษาประกอบกับการเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้ โดยใช้วิธีการทางสถิติ Chi-square และ Fisher's Exact test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้งแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

5) ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่การแสดงวัจนกรรม ผู้วิจัยจะนับความถี่ของคำตอบจากแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ Chi-square และ Fisher's Exact test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พร้อมทั้งวิเคราะห์สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งผู้ฟัง

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย การเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา และการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

4.1 วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ผลการศึกษาพบว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าไม่กล่าวแย้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

	ความถี่	ร้อยละ
การกล่าวแย้ง	367	80.13
การไม่กล่าวแย้ง	91	19.87
การนิ่งเฉย	79	17.25
การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	12	2.62
รวม	458	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากถึงร้อยละ 80.13 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งระหว่างเพื่อนเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Kuo, 1991) นอกจากนี้การแสดงความเห็นแย้งอาจารย์ยังแสดงถึงการคำนึงถึงหน้าด้านบวทของผู้ฟัง และเป็นการแสดงความเคารพผู้ฟังด้วย (Liang & Han, 2005) เช่นเดียวกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่พบว่าชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน (สัมภาษณ์เมื่อ 27 ตุลาคม 2562)

4.1.1 การกล่าวแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งผู้ฟัง 367 คำตอบ ถ้อยคำที่กล่าวสามารถจำแนกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ได้ 927 ครั้ง ประกอบด้วยกลวิธีหลักร้อยละ 85.44 และกลวิธีเสริมร้อยละ 14.56 ทั้งนี้ กลวิธีหลักซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง “ถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังในสถานการณ์ที่แสดงความเห็นนั้น” ยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลวิธีตรงและกลวิธีอ้อม

4.1.1.1 กลวิธีตรง

กลวิธีตรงในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำที่ทำให้ความอ่อนลงหรือลดน้ำหนักการคุกคามหน้า และไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้” กลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มีทั้งหมด 5 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 190 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.45 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

กลวิธีตรง	ความถี่	ร้อยละ
การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง	128	13.78
การบอกความต้องการของตน	46	4.95
การแสดงข้อคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง	7	0.75
การสั่ง	6	0.65
การตำหนิผู้ฟัง	3	0.32
รวม	190	20.45

ตัวอย่างที่ 1

“ไม่ใช่คนจีนทุกคนจะเป็นแบบนี้ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 1 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งควิ จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง “ไม่ใช่คนจีนทุกคนจะเป็นแบบนี้ค่ะ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 2

“หนูอยากไปภูเก็ต”

จากตัวอย่างที่ 2 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการบอกความต้องการของตนว่า “หนูอยากไปภูเก็ต” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังและต้องการไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต

4.1.1.2 กลวิธีอ้อม

กลวิธีอ้อมในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยมีการตกแต่งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้า หรือถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจเจตนาการแสดงความคิดเห็นแย้ง” กลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยใช้มีทั้งหมด 11 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 604 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 65.01 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

กลวิธีอ้อม	ความถี่	ร้อยละ
การให้เหตุผล	206	22.17
การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง	179	19.27
การเสนอแนะ	75	8.07
การแบ่งรับแบ่งสู้	38	4.09
การยอมรับบางส่วน	27	2.91
การถาม	27	2.91

กลวิธีอ้อม	ความถี่	ร้อยละ
การขอทำอย่างอื่น ⁴	26	2.80
การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น	10	1.08
การบอกว่ามีทางเลือกอื่น	8	0.86
การไม่ตอบรับในทันที	6	0.65
การบอกให้ทำอย่างอื่น	2	0.21
รวม	604	65.01

ตัวอย่างที่ 3

“เราคิดว่าไปพัทยาดีกว่า พัทยามีคนชอบไปเที่ยวหลายกว่า”

จากตัวอย่างที่ 3 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยใช้กลวิธีการเสนอแนะ “เราคิดว่าไปพัทยาดีกว่า” เพื่อแสดงว่าผู้พูดคิดว่าพัทยาเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกว่าความคิดที่ผู้ฟังเสนอ ทั้งนี้ผู้พูดใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง ได้แก่ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดเสนอเป็นเพียงความเห็นส่วนตัวของผู้พูด นอกจากนี้ผู้พูดยังใช้กลวิธีการให้เหตุผล “พัทยามีคนชอบไปเที่ยวหลายกว่า” เพื่อสนับสนุนข้อเสนอของตนด้วย

ตัวอย่างที่ 4

“แค่บางคนชอบแข่งควเท่านั้น”

จากตัวอย่างที่ 4 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งคว จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “แค่บางคนชอบแข่งควเท่านั้น” กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง แต่ก็ไม่ได้แสดงว่าตนเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

4.1.1.3 กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเมื่อปรากฏเดี่ยว แต่นำมาใช้เสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการแสดงความเห็นแย้งเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ” กลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มีทั้งหมด 4 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 135 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.53 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

⁴ การขอทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ในขณะที่การบอกให้ทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามทำสิ่งที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง

ตารางที่ 5 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีเสริม	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียก	63	6.78
การขอโทษ ⁵	46	4.95
การขอบคุณ	22	2.37
การเกริ่นความ	4	0.43
รวม	135	14.53

ตัวอย่างที่ 6

“ขอโทษอาจารย์ ฉันไม่อยากเลือกหัวข้อนี้”

จากตัวอย่างที่ 6 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ฉันไม่อยากเลือกหัวข้อนี้” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้การขอโทษเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดรู้สึกเสียใจที่ต้องแสดงวาทกรรมที่คุกคามหน้าผู้ฟังและช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง อีกทั้งยังใช้คำเรียก “อาจารย์” เพื่อเรียกความสนใจและแสดงความสุภาพด้วย เนื่องจากในสังคมจีน การใช้คำเรียกที่เหมาะสมเป็นหลักการความสุภาพข้อหนึ่ง (Gu, 1990)

สรุปได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีอ้อมในการกล่าวแย้งมากกว่ากลวิธีตรง โดยกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล ซึ่งจัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกที่แสดงถึงการใส่ใจความรู้สึกของคู่สนทนา (Brown & Levinson, 1987, pp. 145-172) ในขณะเดียวกันก็ช่วยให้การกล่าวแย้งมีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น แสดงถึงลักษณะของสังคมจีนที่เป็นสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาแบบอ้อมที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบท (Hall, 1976) อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ (Kirkbride et al., 1991) นอกจากนี้ยังสนับสนุนความคิดที่ว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้า” (Gao & Ting-Toomey, 1998) โดยมองว่าผู้พูดจะรักษาหน้าของตนได้โดยการรักษาหน้าของผู้ฟังตามแนวคิดเรื่อง “Reciprocity” หรือ “Face-balance” (Zhang, 1995, p. 85) อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนก็นิยมใช้กลวิธีตรงเช่นกัน โดยมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังกล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของชาวจีน แสดงให้เห็นว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้าของกลุ่ม” และอาจยอมเสียหน้าของตนเพื่อปกป้องหน้าของกลุ่มได้ (Kádár & Pan, 2011, p. 139)

⁵ การขอโทษและการขอบคุณเป็นกลวิธีเสริมเนื่องจากไม่สามารถแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังได้เมื่อปรากฏเดี่ยว ต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีหลัก

4.1.2 การนั่งเฉย

ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังโดยคำนึงถึงสาเหตุแตกต่างกันไป เมื่อนำสาเหตุที่ผู้เรียนคำนึงถึงมาวิเคราะห์สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉย

สาเหตุของการนั่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้พูด	44	54.32
กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง	30	37.04
กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง	7	8.64
รวม	81	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังมากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด เช่น การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้หรือคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับตนเองหากกล่าวแย้ง เป็นต้น นอกจากนี้ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าในมุมมองของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน การแสดงความเห็นแย้งอาจไม่ใช่การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากนัก ดังนั้นผู้เรียนจึงเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเพียงร้อยละ 8.64 เท่านั้น

4.1.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.62 จากคำตอบทั้งหมด สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	Freq.	%
รอดัดสติในใจ	5	41.67
ยอมทำตามที่เพื่อนหรืออาจารย์เสนอ	4	33.33
ทำตามความต้องการของตน	3	25.00
รวม	12	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางคนเลือกที่จะไปหาข้อมูลหรือปรึกษากับผู้อื่นก่อนแล้วจึงค่อยตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรต่อไปหรือยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง เนื่องจากมองว่าตนยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งมากพอ จึงไม่ต้องการกล่าวแย้งผู้ฟังในทันที

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ผู้เรียนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากที่สุด โดยเลือกใช้กลวิธีข้อมมากกว่า กลวิธีตรงเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง อีกทั้งยังพบว่าผู้เรียนนิยมใช้กลวิธีเสริมเพื่อแสดงความ

สุขภาพและทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีด้วย ทั้งนี้ ในบางสถานการณ์ผู้เรียนภาษาไทยอาจเลือกที่จะไม่กล่าวแย้ง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนความถี่ระหว่างการกล่าวแย้งและไม่กล่าวแย้งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมกล่าวแย้งมากกว่าอย่างชัดเจน แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิดของตนและมองว่าการแสดงความเห็นแย้งไม่ใช่การกระทำที่จำเป็นจะต้องหลีกเลี่ยง

4.2 วัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย⁶

ผลการศึกษาพบว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งใกล้เคียงกับไม่กล่าวแย้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงคำตอบของผู้พูดภาษาไทย

	ความถี่	ร้อยละ
กล่าวแย้ง	229	50.22
ไม่กล่าวแย้ง	227	49.78
นิ่งเฉย	197	43.20
ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	30	6.58
รวม	456	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนาในความถี่ที่ใกล้เคียงกับการไม่กล่าวแย้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนักในมุมมองของชาวไทย กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการเผชิญหน้าเนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน ดังนั้นเมื่อไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการกล่าวแย้งเพราะบางกรณีอาจนำไปสู่ความเห็นต่างที่รุนแรงจนอาจถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้งกัน (Klausner, 1976, p. 255; Komin, 1991, p. 135)

4.2.1 การกล่าวแย้ง

จากคำตอบทั้งหมด 456 คำตอบ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งผู้ฟัง 229 คำตอบ สามารถจำแนกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ได้ 402 ครั้ง ประกอบด้วยกลวิธีตรง กลวิธีอ้อม และกลวิธีเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 กลวิธีตรง

กลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งมีทั้งหมด 5 กลวิธี คิดเป็นร้อยละ 19.40 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

⁶ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดในการตีพิมพ์ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญเท่านั้น

ตารางที่ 9 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีตรง	ความถี่	ร้อยละ
การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง	39	9.70
การบอกความต้องการของตน	18	4.48
การสั่ง	10	2.49
การแสดงข้อคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง	9	2.24
การตำหนิผู้ฟัง	2	0.50
รวม	78	19.40

4.2.1.2 กลวิธีอ้อม

กลวิธีอ้อมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งมีทั้งหมด 11 กลวิธี คิดเป็นร้อยละ 75.87 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ตารางแสดงกลวิธีอ้อมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีอ้อม	ความถี่	ร้อยละ
การเสนอแนะ	89	22.14
การให้เหตุผล	60	14.93
การใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง	53	13.18
การแบ่งรับแบ่งสู้	39	9.70
การถาม	20	4.98
การขอทำอย่างอื่น	18	4.48
การบอกว่ามีทางเลือกอื่น	15	3.73
การบอกให้ทำอย่างอื่น	6	1.49
การยอมรับบางส่วน	3	0.75
การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น	1	0.25
การไม่ตอบรับในทันที	1	0.25
รวม	305	75.87

4.2.1.3 กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งมีทั้งหมด 4 กลวิธี คิดเป็นร้อยละ 4.73 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีเสริม	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียก	16	3.98
การขอบคุณ	1	0.25
การเกริ่นความ	1	0.25
การตอบกึ่งตอบรับ	1	0.25
รวม	19	4.73

สรุปได้ว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีอ้อมในการกล่าวแย้งมากกว่ากลวิธีตรง โดยกลวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้โดยที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังไม่มากนัก แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่เป็นสังคมบริบทสูง (Hall, 1976) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า โดยใช้กลวิธีทางภาษาที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง (Klausner, 1976, p. 255; Komin, 1991, p. 135)

4.2.2 การนิ่งเฉย

ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยทั้งหมด 211 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 43.20 จากคำตอบทั้งหมด ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาสามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ตารางแสดงสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉย

สาเหตุของการนิ่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้พูด	105	49.76
กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง	75	35.55
กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง	31	14.69
รวม	211	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนามากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด ซึ่งพบประมาณครึ่งหนึ่งของสาเหตุทั้งหมด นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งอาจเป็นการกระทำที่ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจึงเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ซึ่งจัดเป็นสาเหตุกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟังประมาณร้อยละ 15 จากสาเหตุทั้งหมด

4.2.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.58 จากคำตอบทั้งหมด สามารถแบ่งการกระทำได้เป็น 3 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ตารางแสดงคำตอบของผู้พูดภาษาไทยที่เลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	ความถี่	ร้อยละ
รอดัดสติใจ	15	50.00
ยอมทำตามที่เพื่อนหรืออาจารย์เสนอ	9	30.00
ทำตามความต้องการของตน	6	20.00
รวม	30	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นเมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะรอดัดสติใจมากที่สุด เนื่องจากต้องการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือปรึกษาผู้อื่นก่อนเพื่อประกอบการตัดสินใจ เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังมีทั้งการต้องการแสดงความเคารพผู้ฟัง และมองว่าตนยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งไม่มากพอ จึงยังไม่ควรตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งทันที

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยแสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งมากที่สุดโดยเลือกใช้กลวิธีอ่อนมากกว่ากลวิธีตรงเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้ง สะท้อนลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งเกือบครึ่งหนึ่งของคำตอบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความคิดเห็นแย้งยังคงเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

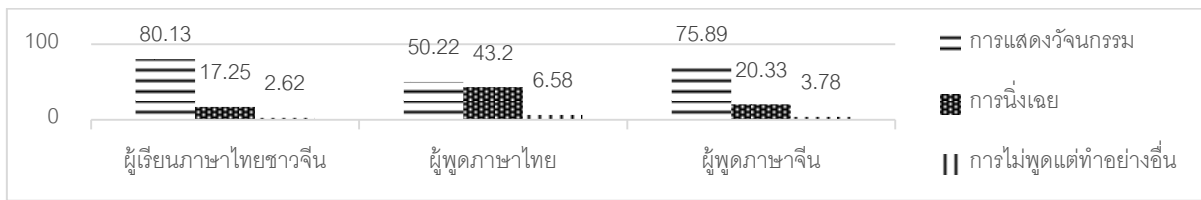
4.3 การเปรียบเทียบวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์

ผลการวิจัยในส่วนที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ การเปรียบเทียบการเลือกแสดงหรือไม่แสดงวัจจนกรรม และการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนมาใช้ประกอบการเปรียบเทียบเพื่อชี้ให้เห็นอิทธิพลของภาษาแม่ที่อาจมีผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนด้วย

4.3.1 การเลือกแสดงหรือไม่แสดงวัจจนกรรม

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การเลือกแสดงวัจจนกรรม ซึ่งได้แก่การกล่าวแย้ง และการไม่แสดงวัจจนกรรมซึ่งประกอบด้วยการนิ่งเฉยและการเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผลการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มสามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเลือกแสดงหรือไม่แสดงวัจนกรรม

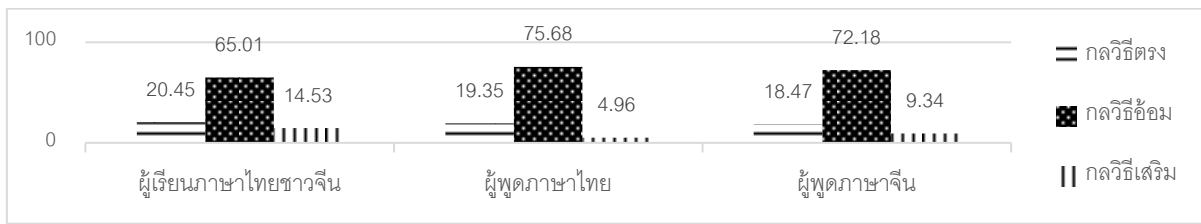
จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=90.11$, $p\text{-value}<0.0001$) ในขณะที่ความถี่ที่ผู้เรียนกับผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งกลับใกล้เคียงกัน ($\chi^2=2.32$, $p\text{-value}=0.1277$) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการกล่าวแย้งคล้ายกับผู้พูดภาษาจีน จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดของตนและมองว่าการกล่าวแย้งอาจไม่ใช่พฤติกรรมที่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงมาจากภาษาจีน ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมจีนหลังผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้มีลักษณะของสังคมแบบปัจเจกนิยมมากขึ้น (Bond, 1986, p. 161-162) การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมในที่นี้จัดได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ เนื่องจากผู้เรียนถ่ายโอนความรู้เกี่ยวกับความเหมาะสมในการเลือกที่จะกล่าวแย้งในสถานการณ์หนึ่ง ๆ แตกต่างจากพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย

ความแตกต่างนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวจีนได้ กล่าวคือ เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกัน ชาวไทยอาจคาดหวังว่าชาวจีนจะไม่กล่าวแย้งเพื่อรักษา “หน้า” ของผู้ฟัง ในขณะที่ชาวจีนอาจคาดหวังว่าชาวไทยจะกล่าวแย้งเพื่อแสดงความคิดของตน เมื่อคู่สนทนาไม่ได้ปฏิบัติตามที่ผู้พูดคาดหวัง ชาวไทยอาจมองว่าชาวจีนเป็นคนไม่สุภาพและไม่คำนึงถึง “หน้า” ของคู่สนทนา เนื่องจากในมุมมองของชาวไทย การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าช่วยรักษาหน้าของผู้ฟังได้ (Komin, 1991, p. 135) ในทางกลับกันชาวจีนอาจมองว่าชาวไทยเป็นคนไม่จริงจัง เนื่องจากผู้พูดภาษาจีนมองว่าการกล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมาแสดงถึงความจริงจังในการสนทนา (Kuo, 1991)

4.3.2 การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งแสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน แสดงได้เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กรณีกลวิธีตรง ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาไทย แต่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=0.21$, $p\text{-value}=0.6467$) ส่วนในด้านความหลากหลายของกลวิธี ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การสั่ง การแสดงข้อคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง และการตำหนิเช่นเดียวกัน โดยกลวิธีตรงที่ทั้งสองกลุ่มใช้ในความถี่สูงสุด คือ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง

ส่วนกลวิธีอ้อม พบว่าความหลากหลายของกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนเลือกใช้คล้ายคลึงกับผู้พูดภาษาไทย โดยกลวิธีที่พบในทั้งสองกลุ่ม คือ การให้เหตุผล การเสนอแนะ การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การแบ่งรับแบ่งสู้ การถาม การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การขอทำอย่างอื่น การยอมรับบางส่วน การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น และการไม่ตอบรับในทันที ทั้งนี้ กลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล ในขณะที่กลวิธีอ้อมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านความถี่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีอ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=15.46$, $p\text{-value}<.0001$) และใช้กลวิธีอ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($\chi^2=11.3$, $p\text{-value}=0.0007$) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ไม่ได้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ แต่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไปนิยมใช้กลวิธีอ้อมมากกว่าผู้เรียนภาษาไทยมาแล้ว 1 ปีอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=5.92$; $p\text{-value}=0.0149$)

สำหรับกลวิธีเสริม ผลการศึกษาพบว่าความหลากหลายของกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้คล้ายคลึงกับผู้พูดภาษาไทย โดยกลวิธีเสริมที่พบในข้อมูลของทั้งสองกลุ่ม คือ การใช้คำเรียก การขอบคุณ และการเกริ่นความ ทั้งนี้ กลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงสุด คือ การใช้คำเรียก นอกจากนี้ยังพบว่าการขอโทษเป็นกลวิธีที่พบเฉพาะในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและใช้ในความถี่ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของครูเทลที่พบว่าผู้เรียนภาษาที่สองนิยมใช้การขอโทษซึ่งเป็นถ้อยคำที่ได้เรียนก่อนถ้อยคำอื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยการแสดงความถ่อมตนและแสดงความเคารพ (Kreutel, 2007, p. 10)

เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้กลวิธีเสริมพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=26.48$, $p\text{-value}<.0001$) และใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($\chi^2=12.02$, $p\text{-value}=0.0005$) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพยายามลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งเพื่อรักษาหน้าของคู่สนทนา แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการใช้ภาษาที่ทำให้ไม่สามารถใช้กลวิธีอ้อมซึ่งเป็นกลวิธีที่ต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษาค่อนข้างมาก จึงเลือกใช้กลวิธีเสริมแทน เนื่องจากพบว่าความถี่ของกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ความถี่ของกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนความถี่ของกลวิธีตรงไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ความนิยมในการเลือกใช้กลวิธีเสริมบางกลวิธีของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน อาจเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ เช่น การใช้คำเรียกซึ่งเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน ($p\text{-value}=0.089131$) จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีน ซึ่งอาจสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความสุภาพในสังคมจีนที่มองว่าการใช้คำเรียกที่เหมาะสมเป็นการแสดงความสุภาพและแสดงความเคารพ (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011, p. 135)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งคล้ายกับผู้พูดภาษาไทยทั้งในด้านความถี่และความหลากหลายของกลวิธีที่เลือกใช้ กล่าวคือ เลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของสังคมบริบทสูง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่สูงสุดต่างจากผู้พูดภาษาไทย

ส่วนในด้านความถี่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีตรงใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย ในขณะที่ความถี่ของการใช้กลวิธีอ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย และใช้กลวิธีเสริมในความถี่ที่สูงกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่าความแตกต่างดังกล่าวไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากแม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้กลวิธีอ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยหรือมีความนิยมในการเลือกใช้กลวิธีแตกต่างกัน แต่ผู้เรียนใช้กลวิธีตรงในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย นอกจากนี้ ผู้เรียนยังใช้กลวิธีเสริมต่าง ๆ เพื่อแสดงความสุภาพและลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังอีกด้วย จึงไม่น่าจะทำให้การแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนคุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก

4.4 ลักษณะการใช้ภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

แม้ว่าผลการศึกษาในเชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนคล้ายกับผู้พูดภาษาไทย แต่ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นดังนี้

4.4.1 การใช้คำว่า “ต้อง”

“ต้อง” เป็นคำแสดงทัศนภาวะบอกความจำเป็นที่มีลักษณะของการบังคับซึ่งมักใช้ในกรณีที่ผู้พูดมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากกว่าผู้ฟัง (Hodge & Kress, 1993, pp. 122-123) ดังนั้นจึงมักใช้ในวัจนกรรมการสั่ง และสามารถใช้ร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่ต้อง” เพื่อแสดงความหมายว่า “ไม่มีความจำเป็นต้องทำ” ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนใช้คำว่า “ต้อง” ในลักษณะที่ไม่ค่อยเหมาะสม เช่น

ตัวอย่างที่ 7

“ไม่ต้องไปคะ”

จากตัวอย่างที่ 7 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งว่า “ไม่ต้องไปคะ” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้พูดไม่มีความจำเป็นต้องไป” ถือเป็นถ้อยคำแสดงการกล่าวแย้งที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเจตนาของผู้พูดได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟังและอาจฟังดูเหมือนเป็นการสั่งคู่สนทนา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการใช้ภาษาเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ กล่าวคือ คำว่า “ต้อง” ในภาษาไทยตรงกับคำว่า “要” ในภาษาจีนซึ่งมีความหมายว่า “จำเป็นต้อง” หรือ “ต้องการ” ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนและใช้สลับความหมายกัน ถือได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมองว่าลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากการแปลคำว่า “要” เป็น “ต้อง” หรืออาจเกิดจากความสับสนของผู้เรียนในการใช้คำว่า “ต้อง” และ “ต้องการ” ในภาษาไทย (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562)

4.4.2 การใช้คำปฏิเสธ “ไม่ได้”

คำปฏิเสธ “ไม่ได้” เป็นคำที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปตามตำแหน่งในประโยค กล่าวคือ หากวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หน้าคำกริยาจะสื่อความหมายว่า “ประธานไม่ได้ทำกริยานั้น” แต่หากวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หลังคำกริยาจะสื่อความหมายห้ามไม่ให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น

ตัวอย่างที่ 8

“คุณไม่ได้พูดนั้นคะ”

จากตัวอย่างที่ 8 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่า ชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งว่า “คุณไม่ได้พูดนั้นคะ” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้ฟังไม่ได้พูดว่าชาวจีนชอบแซงคิว” จัดเป็นประโยคที่ไม่สามารถตีความเจตนาได้ว่าผู้พูดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วิจันปฏิบัติมาจากภาษาจีน กล่าวคือ คำว่า “ไม่ได้” ตรงกับคำว่า “不能” ในภาษาจีน ซึ่งเป็นคำที่ใช้เพื่อแสดงการสั่งห้ามไม่ให้ประธานทำกริยานั้นและมีตำแหน่งวางอยู่หน้าคำกริยา เช่น “不能这么说。” (‘พูดแบบนี้ไม่ได้’) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนจึงถ่ายโอนรูปแบบการใช้คำว่า “不能” มาใช้ในภาษาไทยเพื่อสื่อความหมายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยรูปประโยคที่สื่อเจตนาสั่งไม่ให้ผู้ฟังกระทำการใดสิ่งหนึ่งจะต้องวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หลังคำกริยา เมื่อผู้เรียนถ่ายโอนลักษณะรูปแบบการใช้คำว่า “不能” มาใช้ในภาษาไทย จึงทำให้สื่อความหมายไม่ตรงตามเจตนาของผู้พูด ถือได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เสนอว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเกิดจากการเรียงลำดับคำตามโครงสร้างประโยคในภาษาจีน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562)

4.4.3 การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ

คำลงท้ายแสดงสถานภาพเป็นอนุภาคที่ช่วยแสดงความรู้สึก โดยเฉพาะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนบางคนไม่ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ที่มีสถานภาพสูงกว่า ส่งผลให้ถ้อยคำของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนดูไม่สุภาพ และแสดงถึงการไม่เคารพอาจารย์ เช่น “เราคิดว่าไปเที่ยวกรุงเทพฯ ก็ดีกว่านะ” เป็นต้น ในทางกลับกัน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางคนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากัน ทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนดูห่าเหวและไม่เป็นธรรมชาติ ส่งผลให้ผู้ฟังที่เป็นชาวไทยมองว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนต้องการสร้างระยะห่างโดยการใช้ภาษาที่เป็นทางการ เช่น “ขอโทษนะคะ อยากไปเชียงใหม่คะ” เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนนิยมใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในสถานการณ์ที่กล่าวแย้งเพื่อนเกิดจากความเคยชิน เนื่องจากในระยะแรกของการเรียนภาษาไทย บทสนทนามักเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ผู้ฟังเป็นอาจารย์หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย ทำให้ผู้เรียนเคยชินกับการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ เมื่อสื่อสารกับเพื่อน ผู้เรียนก็ยังคงเลือกใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพตามที่เคยได้รับการฝึกฝนมา ส่วนการที่ผู้เรียนไม่ใช้

คำลงท้ายแสดงสถานภาพในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์อาจเกิดจากการที่ในภาษาจีนไม่มีคำลงท้ายแสดงสถานภาพจึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้คำลงท้ายเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 15 ตุลาคม 2562)

ผลการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่าการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร 2 ประการ ได้แก่

- 1) การใช้ภาษาที่ไม่สามารถสื่อเจตนาตามที่ต้องการได้ ส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ
- 2) การใช้ภาษาที่ฟังดูไม่เป็นธรรมชาติและห่างเหินกับผู้ฟัง

ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาษาไทยให้ชาวจีนควรให้ความสำคัญกับคำที่ในภาษาไทยกับภาษาจีนมีวิธีการใช้แตกต่างกัน เช่น คำว่า “ต้อง” และ “ไม่ได้” รวมถึงลักษณะการใช้ภาษาที่มีเฉพาะในภาษาไทย เช่น การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างในการใช้ภาษาและลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวรรณกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประการแรก ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะแสดงความเห็นแย้งมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยอาจเป็นเพราะชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิด อีกทั้งยังแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการสนทนาซึ่งเป็นการคำนึงถึงหน้าด้านบวกของผู้ฟัง (Liang & Han, 2005) ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงเนื่องจากอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา (Klausner, 1976, p. 255) ทั้งนี้ ความแตกต่างดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยและชาวจีนได้

ประการต่อมา เมื่อตัดสินใจแสดงความเห็นแย้ง ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยนิยมแสดงความเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรงเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้เรียนใช้กลวิธีอ้อมน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญซึ่งอาจเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนนิยมใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ

ประการสุดท้าย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรงและใช้กลวิธีเสริมเพื่อแสดงความสุภาพ แต่การถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้

ภาษาของผู้เรียนและมีส่วนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับชาวไทยได้ ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนจึงควรให้ความสำคัญกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและการใช้ภาษาที่แตกต่างกันมากขึ้น เพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

จินดารัตน์ ธรรมรงอุทย์. (2553). *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐมาภรณ์ เคนธาช. (2562). *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาไทยสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินยูเนี่ยนานประเทศจีน*. *วารสารช่อพะยอม*, 30(1), 165-176.

ประภัสสร เจียมวงษา. (2558). *กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปวีณา วัชรสุวรรณ. (2547). *กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาไทย: กรณีศึกษาครูและนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยางวอน ฮยอน. (2559). *การศึกษากลวิธีแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ในกรณีสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา*. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 34(2), 1-19.

ยางวอน ฮยอน. (2560). *การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันวิสาข์ กุลภักธนรินทร์. (2549). *การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการโต้แย้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิทธิธรรม ช่อวุฒิวัฒน์. (2558). *การแสดงความเห็นแย้งในบริบทการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Bond, M. H. (1986). *The psychology of the Chinese people*. NY: Oxford University Press.

Bond, M. H. (1992). *Beyond the Chinese face: Insights from psychology*. NY: Oxford University Press.

Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universal in language usage*. London: Cambridge University Press.

Chen, M. (2006). *An interlanguage study of the speech act of disagreement made by Chinese EFL speakers in Taiwan*. Master thesis, National Sun Yat-Sen University.

Fraser, B. (1980). Conversational mitigation. *Journal of Pragmatics*, 4, 341-350.

Gao, G., & Ting-Toomey, S. (1998). *Communicating effectively in multicultural context; Vol. 5. Communicating effectively with the Chinese*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

- Gu, Y. (1990). Politeness phenomena in modern Chinese. *Journal of Pragmatics*, 14(2), 237-257.
- Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. Oxford, England: Anchor.
- Hodge, R. & Kress, G. (1993). *Language as ideology*. 2nd ed. London: Routledge.
- Hurford, J. R., & Heasley, B. (1983). *Semantics: A coursebook*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kádár, D., & Pan, Y. (2011). Politeness in China. In *politeness in east Asia*, Dániel Z. Kádár, and Sara Mills, eds., 125-146. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kakava, C. (1993). *Negotiation of disagreement by Greeks in conversations and classroom discourse*. Doctoral dissertation. Georgetown University, Washington, DC.
- Kasper, G. & Blum-Kulka, S. (1993). *Interlanguage pragmatics*. NY: Oxford University Press.
- Kasper, G. (1992). Pragmatic Transfer. *University of Hawai'i Working Papers in ESL*, 11(1), 1-34.
- Kirkbride, P., Tang, S. F. Y., and Westwood, R. I. (1991). Chinese Conflict Preference and Negotiating Behavior: Cultural and Psychological Influences. *Organization studies*, 12, 365-386.
- Klausner, W. J. (1976). *Reflections on Thai Culture*. Bangkok: Siam Society.
- Komin, S. (1991). *Thai Value Systems: A Differential Measurement Instrument*. Bangkok: NIDA.
- Krashen, S. D. & Terrell, T. D. (1983). *The natural approach: Language acquisition in the classroom*. Hayward, Calif: Alemany Press.
- Kreutel, K. (2007). I'm not agree with you: ESL learners' expressions of disagreement. *TESL-EJ*, 11(3), 1-35.
- Kuo, S. (1991). *Conflict and its Management in Chinese Verbal Interaction: Casual Conversations and Parliamentary Interpellations*. Georgetown University Dissertation, Washington, DC.
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
- Liang, G. & Han J. (2005). A contrastive study on disagreement strategies for politeness between American English & Mandarin Chinese. *Asian EFL Journal* 7(1), 1-12.
- Olshain, E. & Copen, A. (1989). Speech act behavior across language. In *Transfer in Language Production*, Han W. Dechert, and Manfred Raupach, eds., 53-67. Norwood, NJ.: Ablex.
- Pan, Y. & Kádár, D. (2011). *Politeness in historical and contemporary Chinese*. London: Continuum.
- Pomerantz, A. (1984). Agreeing and disagreeing with assessments: Some features of preferred/dispreferred turn shapes. In *Structure of Social Action: Studies in Conversation Analysis*, J. Maxwell Atkinson, and John Heritage, eds., 57-101. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ralston, D, A., Egri, C. P., Stewart, S., Terpstra, R. H. and Yu, K. (1999). Doing Business in the 21st Century with the New Generation of Chinese Managers: A Study of Generational Shifts in Work Values in China. *Journal of International Business Studies*, 30(2), 415-427.
- Ress-Miller, J. (2000). Power, severity and context in disagreement. *Journal of Pragmatics*, 32, 1087-1111.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10(3), 209.

- Sornig, K. (1977). Disagreement and contradiction as communicative acts. *Journal of Pragmatics*, 1(4), 347-373.
- Tannen, D. & Kakava, C. (1992). Power and solidarity in modern Greek conversation: disagreeing to agree. *Journal of Modern Greek Studies*, 10(1), 11-34.
- Thomas, J. (1983). Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics*, 4(2), 91-112.
- Yu, F., Peng, T., Peng, K., Tang, S., Chen, C. S., Qian, X., Sun, P., Han, P. & Chai, F. (2016). Cultural value shifting in pronoun use. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(2), 310-316.
- Zhang, Y. (1995). Indirectness in Chinese requesting. In *Pragmatics of Chinese as Native and Target Language*, ed. Gabriele Kasper, 69–118. Second language teaching and curriculum center, University of Hawai'i at Manoa, Honolulu.
- Zhu, W. (2014). Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement in Mandarin. *Journal of Pragmatics*, 64, 85-101.